

Les Miller

Velké postavy světových náboženství

25 otázek a odpovědí

KARMELITÁNSKÉ NAKLADATELSTVÍ

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Miller, Les, 1952-

[25 questions about the founders of the world's major religions. Česky]

Velké postavy světových náboženství : 25 otázek a odpovědí / Les Miller ; z anglického originálu 25 questions about the founders of the world's major religions ... přeložil Tomáš Jajtner. – V Praze : Karmelitánské nakladatelství, 2024. – 93 stran. – (Katecheze do kapsy ; svazek 27)

Vydalo Karmelitánské nakladatelství ve společnosti KatMedia, s.r.o.. – Obsahuje bibliografii

ISBN 978-80-7566-422-8 (brožováno)

* 2-236.5 * 2-31 * 2-335 * 2-37 * 21/29-027.543 * 2-1/-9

* 2-1/-5 * 2-58-021.56 * (0.062) * (035)

- biblické postavy
- náboženští zakladatelé
- duchovní učitelé
- duchovní vůdci
- světová náboženství
- náboženské učení
- náboženské tradice
- duchovní tradice
- populárně-naučné publikace
- příručky

2 - Náboženství [5]

© Novalis Publishing Inc., 2010

Czech edition © KatMedia, s. r. o., Praha, 2024

ISBN 978-80-7566-422-8

Slovo autora

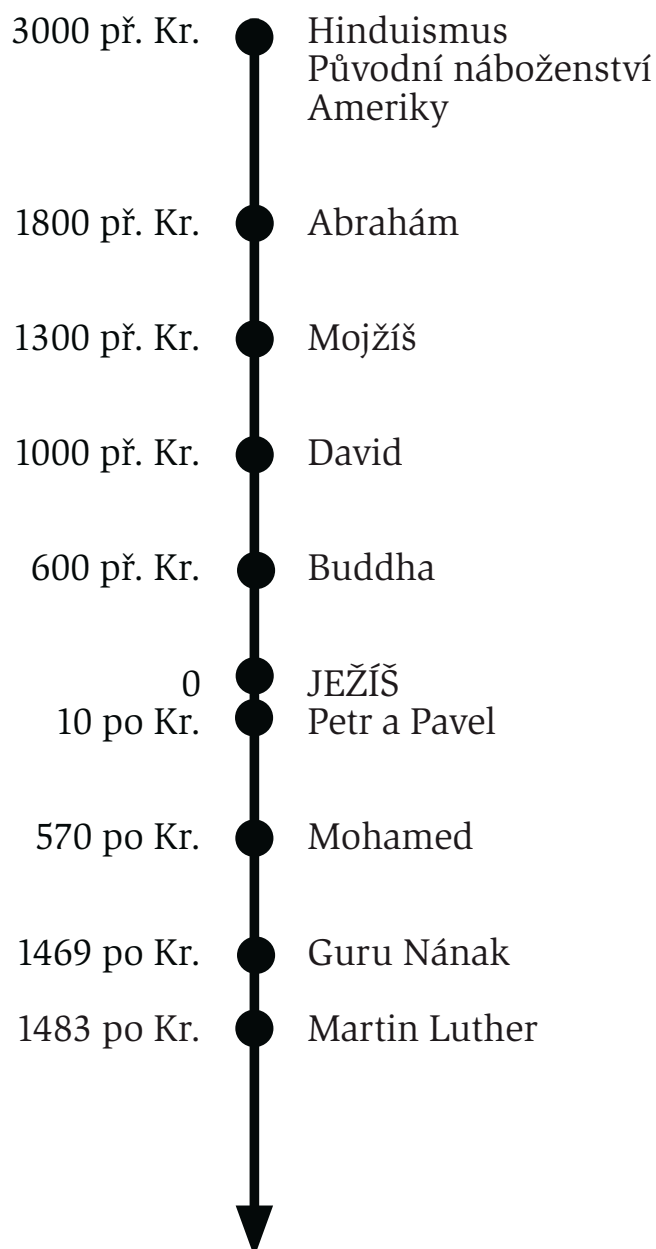
Když mi bylo dvanáct, přestěhoval jsem se do Kanady, země, kde se mísí řada různých tradic a náboženských přesvědčení. V co věří vyznavači těchto náboženství? Proč se někteří z nich oblékají jiným způsobem než většina? Jak uctívají Boha? Časem jsem si jako student a později i jako učitel na mnohé z těchto otázek dokázal odpovědět. Velmi rád se s vámi o některé z těchto otázek a odpovědí podělím.

Žijeme v globální vesnici, v níž se stále častěji dostáváme do kontaktu s příslušníky jiných náboženství. Chceme-li se vyhnout nedorozuměním a směřovat k hlubšímu souznění, musíme se vydat na cestu objevování. V této stručné příručce přistoupíme k tématu tak, že si budeme klást otázky ohledně významných náboženských postav dějin.

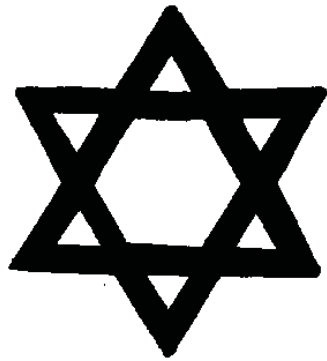
- Z *judaismu* se seznámíme s Abrahámem, Mojžíšem a Davidem.
- Z *křesťanství* poznáme Ježíše, Petra, Pavla a Martina Luthera.
- Z *islámu* se setkáme s velkým prorokem Mohamedem.
- Z *buddhismu* poznáme Siddhártu Gautamu, kterého nazýváme Buddha.
- Ze *sikhismu* se seznámíme s guruem Nánakem.

Dotkneme se také dvou dalších tradic, které nemají zakladatele: *hinduismu* a původního náboženství Ameriky.

Následující časová osa ukazuje, kdy vznikla některá náboženství a kdy žili jejich zakladatelé. (Zkratka *př. Kr.* znamená *před Kristem* a počítá se od roku, kdy se Ježíš narodil, nazpátek. Zkratka *po Kr.* znamená *po Kristu*, nebo také *léta Páně*, a počítá se od roku Ježíšova narození dopředu.)



JUDAISMUS





MOJŽÍŠ

3. Je Mojžíš zakladatelem judaismu?

Příběh o Mojžíšovi najdeme v Tóře, která je nejvýznamnějším spisem židovské tradice. Mnoho židů dokonce připisuje Mojžíšovi její autorství. Mojžíš pod Božím vedením vedl čtyřicet let Izraelity z egyptského zajetí přes Sinajskou poušť a dostal od Boha Desatero přikázání. Mojžíš je oprávněně považován za jednoho ze zakladatelů judaismu.

ZAJÍMAVOSTI A PODNĚTY K PŘEMÝŠLENÍ A DISKUSI

- Abrahámovi potomci se nazývají Izraelité nebo Židé.
- Prvních pět knih Bible se nazývá Tóra. Jsou jádrem židovského náboženství. Tóra se skládá z následujících knih: Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri a Deuteronomium. Slovo „Tóra“ znamená také Zákon. Židé používají těchto knih jako návod, jak následovat Boha. Existuje také nepsaná Tóra, v níž se naučení předávají ústním podáním.
- Dalšími významnými spisy pro židovský národ jsou Proroci a Spisy. Proroci (*Nevi'im*) obsahují důležité příběhy a poselství od postav, jako byli například Jeremiáš a Izaiáš. Spisy (*Ketuvim*) se skládají z dějepisných knih a mudroslovných písem.
- Dohromady se tyto spisy nazývají *Tanach* nebo také Starý zákon (tak mu říkají křesťané). *Tanach* je zkratka pro Tóru, *Nevi'im* a *Ketuvim*.

4. Co znamená Mojžíšovo jméno?

Jméno Mojžíš znamená podle biblického výkladu „z vody vytažený“. Egyptský kořen *mesu* nebo *mose*, „syn“, se vyskytuje jako složka ve jménech egyptských faraonů Ramses (Ra-mesu, „syn [boha] Ra“) či Thutmose (Thut-mesu, „syn [boha] Thovta“).

Toto jméno nám sděluje něco o jeho příběhu. Mojžíš žil v Egyptě v nebezpečné době. Byl potomkem Abraháмова kmene, který se usadil v Egyptě. Egyptští vůdci se obávali, že Izraelité jsou stále silnější a početnější. Egyptané udělali z Izraelitů otroky, nutili je pracovat na rozsáhlých stavbách a nařídili, aby byli zabiti všichni chlapci mladší dvou let. Mojžíšova matka se snažila Mojžíše zachránit, vložila ho proto do třtinového koše a nechala ho v něm plavat po řece. Plovoucí dítě spatřila egyptská princezna, vytáhla ho na břeh a vychovala jako vlastní dítě. Netušila, že se Mojžíš stane zachráncem Izraelitů.

ZAJÍMAVOSTI A PODNĚTY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Předpokládá se, že Mojžíš žil kolem roku 1300 př. Kr.
- Příběh o Mojžíšově narození si můžete přečíst v 2. kapitole Druhé knihy Mojžíšovy (knihy Exodus).
- O Mojžíšovi vyprávějí i filmy *Desatero přikázání* (*Ten Commandments*), *Princ egyptský* (*The Prince of Egypt*) nebo *Exodus: bohové a králové*.

5. Jak se Mojžíš setkal s Bohem?

Mojžíš vyrůstal jako egyptský princ. Že je Izraelita, se dozvěděl až v dospělosti. Když viděl, jak egyptský velitel krutě zachází s jedním izraelským otrokem, rozhněvalo ho to a Egyptřana ubil k smrti. Bylo mu jasné, že musí utéci, aby si zachránil život. Útočiště našel v rodině Jithra, chovatele ovcí a midjanského kněze. Když Mojžíš pásal v horách svěřená stáda, spatřil hořící keř. Z tohoto ohně k němu promluvil Boží hlas. Mojžíš se zeptal, kdo k němu z ohně promlouvá. Odpověď zněla: „Jsem, který jsem.“ Promlouvající se představil jako Bůh Abrahámův.

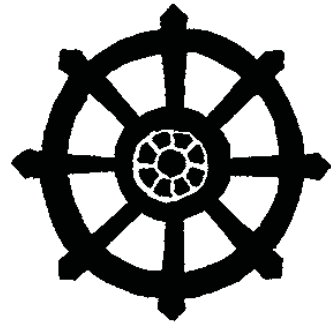
Bůh pak Mojžíše požádal, aby udělal něco velikého. Měl přesvědčit faraona (egyptského vládce), aby propustil Izraelity, a oni se pak mohli vrátit domů, do země Kanaán. Mojžíš proti tomu protestoval, namítal, že není dobrý řečník. Bůh Mojžíše ujistil, že se znovu spojí se svou rodinou, že najde podporu u svého bratra Árona a že on sám mu zůstane po boku.

ZAJÍMAVOSTI A PODNĚTY K ZAPAMATOVÁNÍ A PŘEMÝŠLENÍ

- **Hora, na níž se Mojžíš setkal s Bohem, se podle některých tradic nazývá Choreb, podle jiných Sinaj. Na tomto místě Mojžíš později obdržel Desatero přikázání.**



BUDDHISMUS



BUDDHA

(SIDDHÁRTHA GAUTAMA)

19. Kdo je Buddha?

Asi před 2600 lety se muž jménem Siddhártha Gautama stal v Indii Buddhou. „Buddha“ je výraz ze staroindického jazyka, zvaného sanskrt, a znamená „osvícený“. I když se předpokládá, že buddhou – osvíceným – se stalo mnoho lidí, čteme-li o Buddhovi (s velkým písmenem), obvykle máme na mysli muže, který se jmenoval Siddhártha Gautama.

Příběhy o Siddhárthu Gautamovi pocházejí z legend, buddhistických spisů a některých starověkých soch a rytin. Většina těchto příběhů nám vypráví i o tom, jaké hodnoty a skutky jsou důležité pro buddhisty. Chceme-li buddhismu porozumět, měli bychom jim proto věnovat pozornost. Siddhártha se narodil v královské rodině v pohraniční oblasti na severu Indie, poblíž dnešních hranic s Nepálem. Legenda vypráví, že se jeho matce zdálo o bílém slonovi, který jí probodl bok, a ona otěhotněla s budoucím Buddhou. Hned poté, co se Siddhártha narodil, už uměl chodit. Kam vkročil, vyrašily ze země lotosové květy.

Jeden moudrý muž předpověděl, že ze Siddhárthy vyrostе velký vládce nebo velký duchovní vůdce. Aby nebyl Siddhártha vystaven pohledům na utrpení, které by jeho soucitné srdce přiměly k následování duchovní cesty, jeho otec mu na svém dvoře zařídil chráněný život. Siddhártha žil tímto blaženým bezstarostným životem, dokonce

se oženil a měl syna. Když mu ale bylo devěťadvacet let, jeho život náhle nabral jiný směr.

20. Jak se Siddhártha Gautama stal Buddhou?

Jednoho dne Siddhártha spatřil tři věci, které ho velmi znepokojily: nemocného člověka, starého člověka a mrtvolu. Siddhártha poprvé uviděl hluboké utrpení. Čtvrtý pohled – pohled na putujícího svatého muže – ho přivedl na myšlenku, jakou cestou by se měl vydat. Opustil jistoty a blahobyt života v paláci a začal cestovat po celé zemi ve snaze najít příčinu lidského utrpení. Setkal se s pěti dalšími muži, kteří hledali duchovní osvícení. Ti se vydali cestou sebezáporu, málo jedli a snášeli bolestné útrapy.

Když Siddhártha vedl přísný asketický život jako oni, málem zemřel. Upadl do hluboké meditace a uvědomil si, že cesta sebezáporu ani cesta bohatství mu odpovědi na jeho otázky nepřinese. Dospěl k tomu, že musí existovat *střední cesta* mezi tím, co je *příliš mnoho*, a tím, co je *příliš málo*. Opustil své společníky a vydal se hledat pravé osvícení. Mnoho dní seděl v hluboké meditaci pod košatým stromem. Podle legendy musel čelit mnoha pokušením, než našel vnitřní pokoj. V tomto okamžiku se prý stal Buddhou – „Osvíceným“.

Mohl si vybrat, zda se odebere přímo do nebe, nebo bude dál žít na zemi a bude pomáhat ostatním

nacházet pravý pokoj. Rozhodl se zůstat a učit své cestě, jak dosáhnout osvícení. Shromáždil žáky, učil a meditoval po celé severní Indii. Když mu bylo zhruba osmdesát, zemřel a vstoupil do úplného osvícení, jež buddhisté nazývají *nirvána*.

PODNĚTY K ZAPAMATOVÁNÍ A REFLEXI

- **Buddha považoval své učení za jakousi loďku, která lidem pomáhá překonat řeku. Na rozdíl od křesťanství neučil víře v jednoho Boha. Učil porozumění životu a způsobu, jak se vypořádat s životními problémy. V rámci buddhismu ale existuje mnoho dalších náboženských prvků:**
 - posvátné spisy zvané *Tripitaka* (Tři koše), které vyprávějí o moudrosti Buddhy a buddhismu;
 - posvátná kultická místa, jako jsou chrámy; mniši a mnišky, kteří nosí šafránově žlutá, oranžovočervená, roucha.

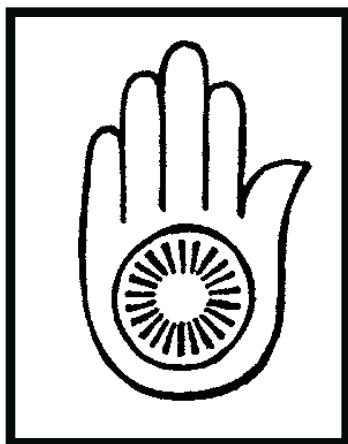
21. Co Buddha učil?

Nejdůležitější Buddhovo učení se nachází ve *Čtyřech vznešených pravdách*. Vyučoval je v Gazelím parku krátce po svém osvícení.

ZLATÉ PRAVIDLO V RŮZNÝCH DUCHOVNÍCH TRADICÍCH

Džinismus

Člověk by se měl chovat
ke všem tvorům na světě tak,
jak by chtěl,
aby se oni chovali k němu.



Mahávíra, *Sutrakritanga*

Hinduismus

To je souhrn tvých povinností:
Nečiň druhým to,
co by způsobilo bolest tobě.

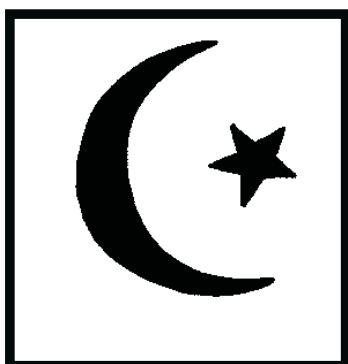
Mahábhárata 5,1517



Islám

Nikdo z vás není opravdu věřící,
pokud nepřejete druhým,
co přejete sobě.

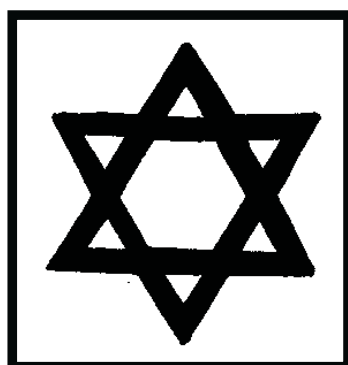
Mohamed, *hadís*



Judaismus

Nedělej nikomu, co sám nesnášíš –
to je celá Tóra.
Vše ostatní je jen komentář.
Jdi a nauč se to.

Hillel, *Talmud, Šabat 31a*



Konfucianismus

Jedno slovo, které shrnuje základ
veškerého dobrého jednání – laskavost.
Nedělej druhým, co nechceš,
aby oni dělali tobě.

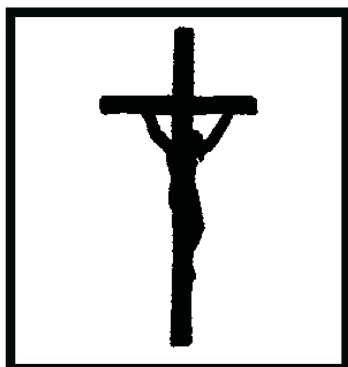


Konfucius, *Analekta* 15,23

Křesťanství

Co chcete, aby lidé dělali vám,
to všechno i vy dělejte jim,
neboť v tom je celý Zákon i Proroci.

Ježíš, Bible, Evangelium podle Matouše 7,12



Obsah

Slovo autora	5
--------------	---

JUDAISMUS

ABRAHÁM	11
1. Kdo byl Abrahám?	12
2. Abrahámovská náboženství	13
MOJŽÍŠ	15
3. Je Mojžíš zakladatelem judaismu?	16
4. Co znamená Mojžíšovo jméno?	17
5. Jak se Mojžíš setkal s Bohem?	18
6. Jak Mojžíš vysvobodil Izraelity z otroctví?	19
7. Jak Mojžíš obdržel Desatero?	21
8. Další důležité postavy: králové Saul, David a Šalomoun	23

KŘESŤANSTVÍ

JEŽÍŠ NAZARETSKÝ	31
9. Proč slavíme Ježíšovo narození o Vánocích?	32
10. Jak rozumět Ježíšovu zmrtvýchvstání?	34
11. Proč křesťané věří, že Ježíš je zároveň zcela člověkem i zcela Bohem?	36
PETR A PAVEL	39
12. Kdo byl Petr?	40
13. Kdo byl Pavel z Tarsu? A jak napomohl rozšíření křesťanství?	41
14. Reformace: Proč existuje tolik různých křesťanských církví?	43

ISLÁM

MOHAMED	51
15. Kdo byl zakladatelem islámu?	52

16. Jak Alláh (Bůh) učinil Mohameda svým poslem?	53
17. Jakým způsobem Mohamed šířil islám?	54
18. Něco o mešitách. Proč je obtížné najít Mohamedův obraz?	56

BUDDHISMUS

BUDDHA (SIDDHÁRTHA GAUTAMA)	63
19. Kdo je Buddha?	64
20. Jak se Siddhártha Gautama stal Buddhou?	65
21. Co Buddha učil?	66
22. Proč některé sochy zobrazují Buddhu tlustého a veselého?	68

SIKHISMUS

GURU NÁNAK	71
23. Kdo založil sikhismus?	72

HINDUISMUS

24. Jak vznikl hinduismus?	76
----------------------------	----

NÁBOŽENSTVÍ

PŮVODNÍCH OBYVATEL SEVERNÍ AMERIKY

25. V co věří domorodí obyvatelé Severní Ameriky?	80
---	----

ZLATÉ PRAVIDLO

V RŮZNÝCH DUCHOVNÍCH TRADICÍCH	83
Přehledná tabulka	90
Když chcete vědět víc	92

Les Miller

Velké postavy světových náboženství

25 otázek a odpovědí

Z anglického originálu *25 Questions about the Founders of the World's Major Religions*, vydaného nakladatelstvím Novalis Publishing v Torontu roku 2010, přeložil Tomáš Jajtner

Vydalo Karmelitánské nakladatelství ve společnosti KatMedia, s.r.o., v Praze roku 2024 jako svou 2530. publikaci

V edici *Katecheze do kapsy* svazek 27

Odpovědná redaktorka Markéta Protivánková

Obálka Františka Loubat

Grafická úprava a sazba Studio Jakub Kubů

Tisk Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

*Knihy Karmelitánského nakladatelství
zakoupíte na eshop.cirkev.cz
a v síti Karmelitánských knihkupectví
(eshop.cirkev.cz/prodejny)*